

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 22 lutego 2016r.

W sprawie o sygn. I 1Co 3988/13 tut. Sądu, na wniosek I. Z., postanowieniem z dnia 6 marca 2014r., ustanowiono dla wnioskodawczyni I. Z. pełnomocnika z urzędu w sprawach, które wnioskodawczyni zamierzała wnieść do Sądu jako powództwa przeciwegzekucyjne o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności przeciwko m.in. Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w K. (aktualnie w G.).

Pozwem skierowanym przeciwko Bank (...) Spółce Akcyjnej w K. powódka I. Z. domagała się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 24 stycznia 2010r. o nr 413/10/AS, na podstawie którego Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym Katowice-Zachód w Katowicach M. K. (1) pod sygn. Km 1595/10 prowadzi egzekucję oraz o zasądzenie na jej rzecz kosztów procesu, przy czym reprezentujący powódkę pełnomocnik z urzędu złożył oświadczenie, iż koszty udzielonej powódce pomocy prawnej nie zostały przez nią pokryte w całości ani w części. Powódka również domagała się zwolnienia od kosztów sądowych oraz zabezpieczenia powództwa.

Uzasadniając żądanie pełnomocnik powódki wskazał, iż od wielu lat cierpi na chorobę psychiczną i od 2001r. leczy się psychiatrycznie. Stan choroby psychicznej jest jedną z najczęstszych przyczyn stanu wyłączającego normalne funkcjonowanie procesów decyzyjnych i mechanizmów uzewnętrznienia woli. Zaciągając zobowiązanie wobec pozwanego powódka znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji oraz wyrażenie woli, co czyni złożone przez nią oświadczenie nieważnym (art. 82 k.c.). Z tego względu tytuł wykonawczy powinien zostać pozbawiony wykonalności.

Postanowieniem z dnia 7 listopada 2014r. zwolniono powódkę od kosztów sądowych oraz udzielono jej zabezpieczenia roszczenia (k. 47-48). Postanowieniem z dnia 10 grudnia 2014r. sprawdzono wartość przedmiotu sporu i ustalono ją na kwotę 23710,81 zł (k. 56).

W odpowiedzi na pozew pozwany Bank wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki na jego rzecz zwrotu kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany przyznał, że strony łączyła umowa o kartę kredytową, na mocy której powódka otrzymała kartę płatniczą, umożliwiającą dokonywanie transakcji w ciężar rachunku. Przy użyciu karty płatniczej powódka dokonywała transakcji, dokonując jednocześnie częściowej spłaty zobowiązania, w kwotach i datach wskazanych w rozliczeniu umowy. Po wygaśnięciu umowy, wobec braku spłaty zobowiązania, pozwany wystawił bankowy tytuł egzekucyjny, a po uzyskaniu klauzuli wykonalności, wszczął postępowanie egzekucyjne przeciwko powódce.

Pozwany wskazał, że przedstawiony przez powódkę materiał dowodowy nie uzasadnia uwzględnienia powództwa. Oświadczenie woli powódki zawarcia umowy złożone w dniu 19 kwietnia 2006r. było skuteczne. W toku trwania umowy powódka regularnie korzystała z wydanej karty płatniczej, dokonując transakcji autoryzowanych. Dokonywała też powódka spłaty zobowiązania, regularnie dokonując płatności, w datach i kwotach wskazanych w rozliczeniu umowy. Okoliczności te zdaniem pozwanego wskazują na świadome i racjonalne działanie powódki i świadczą o bezzasadności powództwa.

W piśmie procesowym z dnia 24 lutego 2015r. pełnomocnik powódki podniósł, że powódka cierpi na nieuleczalną chorobę psychiczną, a co kilka miesięcy podczas ataków choroby przyjmowana jest do szpitala. Z nielicznych rozmów jakie pełnomocnik zdołał przeprowadzić z powódką wynika, że powódka nie tylko nie zdaje sobie sprawy z posiadania jakichkolwiek kart kredytowych, ale też nie potrafi podać okoliczności ich wydania.

Sąd ustalił:

Powódka I. Z. w dniu 19 kwietnia 2006r. w K. zawarł z (...) Bank Spółką Akcyjną w G. umowę o kartę kredytową V. G. M. Bank w związku z czym Bank udzielił powódce kredytu odnawialnego. Jednocześnie zgodnie z załącznikiem nr 1 do umowy, pozwany wydał powódce kartę kredytową o numerze (...).

/okoliczności bezsporne/

Z dniem 31 grudnia 2009r. w trybie art. 492 § 1 k.s.h. nastąpiło połączenie banku (...) Spółki Akcyjnej z Bankiem (...) Spółką Akcyjną w K. poprzez przejęcie całego majątku (...) Bank S.A. przez Bank (...) S.A. Następnie z dniem 11 grudnia 2013r. nastąpiła zmiana siedziby Banku (...) S.A. na G..

/okoliczności bezsporne/

Ponieważ powódka zaprzestała spłaty zobowiązania z umowy, Bank (...) S.A. w K., w dniu 24 stycznia 2010r. wystawił przeciwko I. Z. Bankowy Tytuł Egzekucyjny nr (...), wskazując w tym tytule, że I. Z. posiada wymagalne zadłużenie w wysokości 13115,46 zł wraz z dalszymi umownymi odsetkami karnymi za opóźnienie z tytułu umowy o kartę kredytową V. z 19 kwietnia 2006r.

Postanowieniem z dnia 17 lutego 2010r. wydanym przez tut. Sąd pod sygn. I1Co 738/10, na wniosek Banku (...) S.A. w K., nadano opisanemu wyżej Bankowemu Tytułowi Egzekucyjnemu klauzulę wykonalności.

/okoliczności bezsporne/

Na podstawie powyższego tytułu wykonawczego tj. (...) z 24 stycznia 2010r. opatrzonego sądową klauzulą wykonalności wydaną w sprawie o sygn. I1Co 738/10, wierzyciel Bank (...) S.A. w K. w dniu 7 kwietnia 2010r. złożył do Komornika M. K. (2) wniosek o wszczęcie przeciwko I. Z. egzekucji. Sprawa została zarejestrowana pod sygn. Km 5714/10. Następnie, w wyniku uznania się przez Komornika niewłaściwym do prowadzenia sprawy, sprawa została przekazana do Komornika M. K. (1) i zarejestrowana pod sygn. Km 1595/10.

W karcie rozliczeniowej Komornik zaznaczył, że w sprawie o sygn. Km 1595/10 do dnia zabezpieczenia powództwa w przedmiotowej sprawie, wyegzekwowano od dłużniczki I. Z. i przekazano wierzycielowi kwotę 6494,52 zł. W sprawie o sygn. Km 5714/10 przekazano natomiast wierzycielowi kwotę 204,35 zł, z czego kwota 72,05 zł stanowiła zwrot opłaty uiszczonej przez wierzyciela, stąd wyegzekwowano od dłużniczki kwotę 132,30 zł. Ponadto z akt egzekucyjnych Km 1595/10 wynika, że przyznano wierzycielowi postanowieniem z dnia 20 września 2010r. koszty postępowania egzekucyjnego w kwocie 7,32 zł, które – stosownie do art. 1026 § 2 k.p.c. – podlegały zaspokojeniu w pierwszej kolejności. Na poczet świadczenia objętego tytułem wykonawczym przekazano łącznie wierzycielowi kwotę 6619,50 zł ((...),52 + 132,30 zł – 7,32 zł).

/dowód: dokumenty zgromadzone w aktach sprawy Km 1595/10 Komornika M. K. (1), a tym karta rozliczeniowa, oryginał tytułu wykonawczego, postanowienie z 20.09.2010r./

Powódka leczy się psychiatrycznie od ok. 15 lat, była wielokrotnie hospitalizowana psychiatrycznie, w tym w trybie art. 23 ustawy o ochronie zdrowia psychicznego. U powódki rozpoznano nawracające i utrzymujące się stany depresyjne o charakterze apatyczno – abuliczno – astenicznym, labilność emocjonalną, stany napięcia, rozdrażnienia i niepokoju, stany lękowe, trudności z kontrolą emocji i impulsów. Powódka ma trudności z pełnieniem podstawnych ról życiowych, nie radzi sobie z załatwianiem spraw życiowych poza domem, spraw administracyjnych i finansowych. W momentach wzmożonego napięcia i niepokoju wykazuje tendencję do naużywania leków uspokajających, co skutkuje dalszych spowolnieniem psycho-motorycznym.

Biorąc powyższe pod uwagę powołany w sprawie Biegły lekarz psychiatra W. F. stwierdził, iż powódka była w dacie zawarcia umowy o kartę kredytową dotknięta chorobą psychiczną – zespołem psychoorganicznym oraz organicznymi zaburzeniami afektywnymi. Z powodu stopnia nasilenia deficytów poznawczych, współwystępowania nasilonych

zaburzeń afektywnych, występowania zaburzeń świadomości na podłożu organicznym, powódka w dniu 19 kwietnia 2006r. znajdowała się w stanie wyłączających świadome lub swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli.

/dowód: opinia biegłego z zakresu psychiatrii W. F. – k. 137-140/

Ustalenia Sądu oparte na dokumentach złożonych przez strony były bezsporne. Uzupełniająco Sąd oparł się również na dokumentach zgromadzonych w sprawie egzekucyjnej o sygn. Km 1595/10 Komornika M. K. (1), której przebieg nie był przez żadną ze stron kwestionowany.

Zasadnicze dla sprawy wnioski wynikały natomiast z opinii lekarskiej Biegłego W. F.. Sposób uzasadnienia opisanej opinii tj. umotywowania postawionych przez biegłego wniosków, pozwolił na przejrzyste zapoznanie się Sądu z wyrażonym w niej stanowiskiem, a w konsekwencji zrozumienie argumentów wykazujących słusność postawionych tez. Opinia jest oczywista i nie zawiera skomplikowanych ocen ani rozważań na wysokim stopniu abstrakcji. Przeprowadzona kontrola powyższej opinii pozwoliła na przyjęcie jej prawidłowości z punktu widzenia zasad logiki i doświadczenia życiowego. Twierdzenia biegłego poparte są bowiem logiczną, rzeczową i spójną argumentacją, pozwalającą na kontrolę zasadności jego stanowiska, a żadna ze stron nie zgłosiła zarzutów do opinii. Z tego względu Sąd uznał wnioski płynące z opinii biegłego za własne.

Sąd zważył:

W przeważającym zakresie powództwo zasługiwało na uwzględnienie.

W niniejszej sprawie powódka domagała się pozbawienia w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu wykonawczego (dalej także jako (...)) z dnia 24 stycznia 2010r. o nr (...), będącego aktualnie podstawą prowadzenia przeciwko niej egzekucji w sprawie o sygn. 1595/10 Komornika M. K. (1), powołując się na to, że w chwili zawierania umowy z dnia 19 kwietnia 2006r., będącej podstawą wystawienia (...), znajdowała się w stanie wyłączającym świadome i swobodne podjęcie decyzji i wrażeń woli.

Należało w związku z powyższym przyjąć, że powódka zgłosiła powództwo przeciwegzekucyjne opozycyjne i w oparciu o powołane niżej normy ocenić jego zasadność.

Powództwo z art. 840 k.p.c., jako środek merytorycznej obrony dłużnika, pozwala na zakwestionowanie wykonalności tytułu wykonawczego w drodze badania zasadności i wymagalności obowiązku objętego tym tytułem i w konsekwencji musi być oparte na przyczynach materialnoprawnych – podstawach wymienionych w punktach 1-3 omawianego przepisu. W niniejszej sprawie, ze względu na wskazaną przez powódkę podstawę dochodzonego roszczenia (zarzuty przeciwko ważności czynności bankowej), wymaga omówienia jedynie przypadek uregulowany w przepisie art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c.

W myśl art. 840 § 1 pkt. 1 k.p.c. dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub części albo ograniczenia, jeżeli przeczy zdarzeniom, na których oparto wydanie klauzuli wykonalności, a w szczególności gdy kwestionuje istnienie obowiązku stwierdzonego tytułem egzekucyjnym niebędącym orzeczeniem sądu. Na tej podstawie dłużnik banku może w powództwie przeciwegzekucyjnym podnosić wszelkie zarzuty materialnoprawne dotyczące wiarygodności objętej bankowym tytułem egzekucyjnym zaopatrzoną w klauzulę wykonalności (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 9 września 2005r., sygn. I ACA 683/05, lex nr 189391). W sprawie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalność może być zatem badany zarzut nieważności czynności bankowej, która była podstawą wystawienia przez Bank (...).

Powódka domagając się pozbawienia wykonalności tytułu w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego opatrzonego klauzulą wykonalności wskazywała na nieważność swojego oświadczenia woli złożonego przy zawieraniu umowy. Zgodnie z przepisem art. 82 k.c., nieważne jest oświadczenie woli złożone przez osobę, która z jakichkolwiek powodów znajdowała się w stanie wyłączającym świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli. Dotyczy to w szczególności choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego, chociażby nawet przemijającego,

zaburzenia czynności psychicznych. Należy podkreślić, że powołany przepis łączy nieważność złożonego oświadczenia woli z każdym stanem wyłączający świadome albo swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli, jedynie przykładowo wymieniając przyczyny takich stanów. Przy tym stan wyłączający świadomie powzięcie decyzji i wyrażenie woli oraz stan wyłączający swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli to dwie różne podstawy ustalenia nieważności.

Definiując pojęcie stanu wyłączającego „świadome powzięcie decyzji i wyrażenie woli” należy – powołując się na liczne wypowiedzi Sądu Najwyższego – wskazać, iż jest to pojęcie, które „nie może być rozumiany dosłownie, wobec czego nie musi oznaczać całkowitego zniesienia świadomości i ustania czynności mózgu”. Wystarczy zatem istnienie takiego stanu, który oznacza „brak rozeznania, niemożność rozumienia posunięć własnych i posunięć innych osób oraz niezdawanie sobie sprawy ze znaczenia i skutków własnego postępowania. Stan taki musi przy tym wynikać z przyczyny wewnętrznej, a więc ze stanu, w jakim znajduje się osoba składająca oświadczenie woli, a nie z okoliczności zewnętrznych, w jakich osoba ta się znalazła.(...). Powzięcie decyzji i wyrażenie woli jest swobodne, gdy zarówno proces decyzyjny, jak i uzewnętrznienie woli nie zostały zakłócone przez destrukcyjne czynniki wynikające z właściwości psychiki czy procesu myślowego osoby składającej oświadczenie woli (por. wyrok SN z dnia 7 lutego 2006 r., IV CSK 7/05, Lex, nr 180191, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 lipca 2010r., II CSK 147/10. Lex 621139). Decydujące znaczenie ma zatem określenie stopnia zmniejszenia udziału świadomości w postępowaniu człowieka, stopnia zaburzenia czynności psychicznych w momencie składania oświadczenia woli.

Z kolei pojęcie „stan wyłączający swobodne powzięcie i oświadczenie woli” jest również szeroko opisywane w orzecznictwie Sądu Najwyższego, gdzie sformułowano jego sposób rozumienia. Wskazuje się, iż musi być odniesione do stanu psychiki i intelektu osoby składającej oświadczenie woli. Oznacza to, że przyczyna wyłączająca swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli tkwić musi w samym oświadczającym, a nie w sytuacji zewnętrznej, w jakiej on działa. Okoliczności poza personalne nie mogą być brane pod uwagę. "[...] przyczyna wyłączająca swobodne powzięcie decyzji i wyrażenie woli musi być umiejscowiona w samym podmiocie składającym oświadczenie woli, a nie w jakiejś sytuacji zewnętrznej, w jakiej ta osoba została postawiona [...]" (tak Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 1 lipca 1974 r., III CRN 119/74, publ. OSP 1976, z. 2, poz. 30, z głosem A. Ciska, J. Kremisa, Palestra 1980, nr 8-9, s. 131).

Ponieważ pozwany Bank kwestionował twierdzenie powódki, iż w chwili zawierania umowy była w stanie wyłączającym świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli, postępowanie dowodowe w niniejszej sprawie zmierzało w kierunku ustalenia w jakim stanie znajdowała się powódka w chwili złożenia oświadczenia woli w przedmiocie umowy o kartę kredytową z dnia 19 kwietnia 2006r.

Mając na uwadze wyniki przeprowadzanego postępowania dowodowego Sądu uznał, że w nie może być w sprawie wątpliwości, iż powódka w dniu 19 kwietnia 2006r. znajdowała się w stanie wyłączającym możliwość rozumienia podejmowanych przez siebie czynności i znaczenia skutków własnego postępowania, co pozwala na przyjęcie, iż działała w stanie wyłączającym świadome podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Proces decyzyjny powódki był zakłócony przez czynniki wewnętrzne wynikające ze stanu chorobowego, w którym znajdowała się powódka. Powódka była w dacie zawarcia umowy dotknięta chorobą psychiczną – zespołem psychoorganicznym oraz organicznymi zaburzeniami afektywnymi. Niezależnie od tego u powódki rozpoznano także uzależnienie od leków z grupy benzodiazepin oraz chorobę neurologiczną – padaczkę. Takie wnioski wynikają jednoznacznie z opinii specjalisty – Biegłego sądowego psychiatry W. F.. Biegły kategorycznie stwierdził, iż z powodu stopnia nasilenia deficytów poznawczych, współwystępowania nasilonych zaburzeń afektywnych, występowania zaburzeń świadomości na podłożu organicznym, powódka w dniu 19 kwietnia 2006r. znajdowała się w stanie wyłączających świadome lub swobodne podjęcie decyzji i wyrażenie woli. Jak stwierdził również Biegły powódka ma duże trudności z pełnieniem, podstawowych ról życiowych.

Należy też podkreślić, iż pozwany w ocenie sądu nie zdołał zakwestionować poczynionych ustaleń co do stanu świadomości powódki z powołaniem się na samodzielne działanie powódki w chwili zawierania umów oraz faktyczne częściowe spłacanie kredytu. Pozwany nie wykazał też aby działania powódki nie wzbudziły zaniepokojenia pracowników banku zawierających z powódką umowę, zwłaszcza, że pełnomocnik powódki temu zaprzeczył, a pozwany nie przedstawiał w tym kierunku żadnego dowodu.

To wszystko prowadzi w sprawie do przyjęcia, iż umowa zawarta przez powódkę w dniu 19 kwietnia 2006r. była nieważna z mocy prawa (ex tunc).

Pomimo, że umowa bankowa, która była podstawą wystawienia (...) nr (...) była czynnością prawną nieważną, to powództwo nie mogło zostać uwzględnione w całości.

Powództwo przeciwegzekucyjne skierowane na pozbawienie lub ograniczenie wykonalności tytułu wykonawczego może być skutecznie wniesione tylko pod warunkiem, że istnieje potencjalna możliwość wykonania tytułu wykonawczego w całości lub w określonej jego części. Dłużnik traci zatem możliwość wytoczenia powództwa opozycyjnego z chwilą wyegzekwowania świadczenia objętego tytułem wykonawczym w całości lub w określonej części w odniesieniu do już wyegzekwowanego świadczenia. Powództwo to jest więc niedopuszczalne w części, w której wykonalność tytułu wykonawczego wygasła na skutek jego zrealizowania (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniu z 30 maja 2014r., sygn. II CSK 679/13, niepubl. lex nr 1475081, również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 14.05.2010r., II CSK 592/09, lex 677750 wraz z aprobowanymi glosami A. Laskowskiej i P. Solińskiego, Sąd Apelacyjny w Poznaniu w postanowieniu z dnia 18.03.2013r., I ACz 381/13, 1292736, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4.04.2002r., II PKN 197/01, Wokanda 2002/12/27 lex 56445, Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17.11.1988r., I CR 255/88 lex 8929).

Ponieważ z dokumentów zgromadzonych w sprawie egzekucyjnej o sygn. Km 1595/10 Komornika M. K. (1) wynika, że wyegzekwowano i przekazano wierzycielowi kwotę 6 619,50 zł, to w tym zakresie nie istnieje już nawet potencjalna możliwość skierowania do egzekucji tego tytułu, zaś wynik egzekucji Komornik zgonię art. 816 § 1 k.p.c. zaznaczy na tytule. Tym samym pozbawienie tytułu wykonalności w tej części byłoby bezprzedmiotowe. Powództwo podlegało zatem uwzględnieniu ponad wyegzekwowane świadczenie w kwocie 6619,50 zł, a w pozostałym zakresie zostało oddalone.

Mając na uwadze powyższe, Sąd orzekł jak w punkcie 1 i 2 wyroku z dnia 22 lutego 2016r.

O kosztach procesu rozstrzygnięto na podstawie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. dokonując ich stosunkowego rozdzielenia. W zakresie rozliczenia kosztów, przy ocenie tego w jakim stopniu strona wygrała a w jakim przegrała proces, istotne jest w jakim zakresie utrzymała się przy swoim żądaniu przez które należy rozumieć tak należność główną jak i odsetki, także te dochodzone jako należność uboczna (por. postanowienie SN 19 stycznia 2012r. IV CZ 119/11, LEX nr 1215458).

Na koszty postępowania złożyło się wyłącznie wynagrodzenia pełnomocników stron (przy czym wynagrodzenie pełnomocnika powódki podlegało podwyższeniu o 23% podatek Vat zgodnie z § 2 ust.3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu /t.j. w Dz. U. z 2013 roku, ;poz. 490 ze zm./). Powódka nie uiściła bowiem opłaty od pozwu, z której była zwolniona. Żadna ze stron nie uiściła także opłaty skarbowej od pełnomocnika, przy czym powódka nie miała takiego obowiązku, a pozwany nie przedstawił na tę okoliczność dowodu. Łącznie koszty procesu wynosiły zatem między stronami 5352 zł.

Mając na uwadze ustaloną wartość przedmiotu sporu oraz wartość, co do której nie uwzględniono powództwa, Sąd uznał, że powódka wygrała spór w około 72%, a przegrała w około 28%. Dlatego w zakresie 72%, pozwany powinien zwrócić powódce koszty procesu, co dało kwotę 1453,44 zł, w tym należny podatek od towarów i usług (...) w kwocie 271,78 zł. W pozostałym zakresie tj. w kwocie 1498,56 zł koszty pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu zostały przyznane pełnomocnikowi powódki ze Skarbu Państwa, na podstawie art. 22³ ustawy z dnia 6 lipca 1982r. o radcach prawnych (tj. Dz.U. 2015, poz. 507 ze zm.), w tym kwota 280,22 zł tytułem należnego podatku Vat.

Nadto pozostały do rozliczenia: nieuiszczona opłata od pozwu (1186 zł) oraz wynagrodzenie biegłego (189,36 zł) wypłacone ze środków Skarbu Państwa, o czym, przy założeniu odpowiedzialności pozwanego za wynik procesu w 72%, orzeczono w punkcie 5 wyroku na podstawie art. 113 ustawy z dnia 28 lipca 2005r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. z 2014r., poz. 1025 ze zm.).